

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výukový materiál zpracován v rámci projektu EU peníze školám

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.2242

Šablona III/2	č. materiálu: VY_32_INOVACE_49
---------------	--------------------------------

jméno autora	Mgr. Miluše Koubová
škola	ZŠ Bystřice
třída	7.
datum vytvoření	23. 8. 2011

Vzdělávací oblast	Jazyk a jazyková komunikace
Předmět	Český jazyk
Popis způsobu využití, metodické pokyny	Materiál slouží k výkladu učiva o básnických prostředcích, obsahuje zároveň ukázky k procvičování nově získaných informací.
Klíčová slova	rým, apostrofa, metafora, personifikace, synekdocha, metonymie, oxymóron, alegorie
Druh učebního materiálu	Pracovní list

BÁSNICKÉ PROSTŘEDKY

RÝM –

STŘÍDAVÝ – ABAB

SDRUŽENÝ – AABB

OBKROČNÝ - ABBA

PŘERÝVANÝ – ABCA, ABCB

V následujících verších urči druh rýmu:

1. Velké, širé, rodné lány,
jak jste krásny na vše strany,
od souvratě ku souvrati
jak vás dnes to slunko zlatí.

(J.V.Sládek, Velké, širé, rodné lány)

2. Co mělo přijít stalo se jen zpola.
Létat mne ve snu ptáci učili-
Padat už ne: hle, Ikarova škola.
Banální výhry. Krásné omyly.

(J. Žáček, Mezi řečí)

3. Nic, tato pěna, cudný rým,
jen, abych vytkl hlavní body,
tak mizí střemhlav na dně vody
houf sirén, jenž si ztropil šprým.

(S. Mallarmé, přeložil V.Nezval)

4. Ty dvě dámy, to je jisté,
pro básníky mají vkus;
na oběd jsem byl k nim pozván,
se mnou též můj génius.

(H.Heine, přeložil F. Hrubín)

PERSONIFIKACE – zosobnění – nepřímé (obrazné) pojmenování. Přenášení lidských vlastností a chování na věci neživé, zvířata, rostliny.

Podtrhni personifikaci:

Na stole světlo
boxuje s noční můrou.
A po dvoře chodí vítr
jako chlap.
Dveře se rozletí.
Lampa zhasne.
Vejde noc a za ní pes.
Větev z akátu
pod okny korunuje meluzínu.

(K.Biebel)

METAFORA – nepřímé pojmenování; vzniká přenesením pojmenování jednoho jevu nebo předmětu na druhý na základě vnější podobnosti.

Označ metaforu:

Tvé oči jsou černá jezera.
Tvé vlasy jsou z letního večera.
Tvé nohy přišly z bludných cest.
Tvé rty jsou měsíc, tvé zuby z hvězd.

(V. Nezval)

METONYMIE – nepřímé pojmenování; vzniká přenesením pojmenování na základě vnitřní souvislosti.

Vyhledej metonymii:

Nedávno četl jsem
Senzační knihu
Nebyl to Sever
Proti Jihu

Četl jsem H.G.Wellse
(K.Biebel)

SYNEKDOCHA – druh metonymie. Záměna pojmenování části za celek, čísla jednotného za množné a naopak.

Najdi synekdochu:

Na slunce vyjdem,
když na stromech je květ

Vyletěla holubička ze skály,
probudila modré oči ze spaní.
Kdyby byly modré oči nespaly,
byly by tu holubičku dostaly.

(z lidové poezie)

OXYMÓRON – spojení slov s protikladným významem

Vyznač oxymóron:

zbortěné harfy tón, ztrhané strůny zvuk,
zašlého věku děj, umřelé hvězdy svit,
zašlé bludice pouť, mrtvé milenky cit

(K.H.Mácha)

ALEGORIE – jinotaj, utajení skutečného obsahu, často se objevuje v bajkách

APOSTROFA – oslovení, někdy i nepřítomné osoby, věci

Najdi apostrofu:

milenčin dopise, lampo, kniho kamarádova,
věci zrozené z lásky, světla a víry,
dnes při mně stůjte a třikrát mi věrnější buďte.
(J. Wolker)

Čechy krásné, Čechy mé,
obraze rámu prastarého
(F. Hrubín)